

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.891.02
Інституту підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України
д.держ.упр., професору
Войтович Р. В.

ВІДГУК

офіційного опонента **Кравченко Мілени В'ячеславівни**
на дисертаційну роботу **Мауліка Сергія Сергійовича**
на тему: «**Державні механізми впровадження соціальних інновацій
в контексті забезпечення сталого розвитку**»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з державного управління за спеціальністю
25.00.02 – механізми державного управління

Вивчення дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для розгорнутої характеристики результатів дослідження Мауліка С.С. та визначення відповідності критеріям і нормативним вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

В умовах сучасності, що характеризується перехідним станом українського соціуму, глобалізаційні процеси загострюють інтерес до проблематики якості життя як інструменту втілення та вдалого функціонування концепції сталого розвитку. Соціальний складник стійкого розвитку передбачає рівноправність між громадянами, максимум можливостей для забезпечення гідного рівня життя, гармонійний розвиток і самореалізацію, забезпечення безпечної життєдіяльності та впевненості в майбутньому. Не беручи до уваги певні досягнення у поліпшенні громадського добробуту, здобуті в Україні за роки економічного зростання, бачимо, що сьогодні проблема низької якості життя для більшості громадян стоїть досить гостро.

Соціальна сфера України на сучасному етапі розвитку потребує впровадження інновацій, оскільки мінлива дійсність постійно пред'являє нові вимоги до її послуг. Модернізація соціальної сфери, у тому числі кожної з її складових систем, повинна природним чином відбуватися в руслі модернізації усієї української економіки, при цьому варто враховувати соціальну спрямованість економічної політики, що зумовлюється загальним станом країни – бідністю значної частини українського населення, а також погіршенням демографічної та екологічної ситуації. Ідея соціальних інновацій займає сьогодні одне із провідних місць у політиці розвинутих країн, тоді як в Україні вона лише починає отримувати розповсюдження та асоціюється з такими поняттями, як державно-приватне партнерство, корпоративна соціальна відповідальність, соціальне підприємництво тощо.

Зазначене обумовлює актуальність теми дисертації Мауліка С.С. «Державні механізми впровадження соціальних інновацій в контексті забезпечення сталого розвитку», її структурну побудову, наукове і практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Вивчення дисертації, автореферату та публікацій Мауліка С.С. дає підстави для висновку про те, що наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими та достовірними, достатньою мірою аргументовані, логічні, містять наукову новизну.

Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю, обумовлена завданнями та підпорядкована меті дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні державних механізмів впровадження соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства та розробленні практичних рекомендацій щодо їх удосконалення. Об'єкт (система суспільних відносин у сфері впровадження соціальних інновацій) і предмет дослідження (державні механізми

впровадження соціальних інновацій в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства) відповідають заявленій темі.

Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети;
- доцільністю структурно-логічної схеми дослідження, за якої кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;
- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і значним масивом аналітичних даних;
- достатньою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних;
- відповідністю предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Аргументація теоретичних положень і отриманих висновків здійснювалась автором на основі комплексу методів, а саме: аналізу і синтезу, єдності історичного і логічного, узагальнення та аналогії, наукової ідентифікації та зіставно-порівняльного аналізу – під час опрацювання літературних джерел й дослідження еволюції проблеми, що вивчається, та ступеня її розв'язання; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення, визначення сутності соціальних інновацій та їх ролі у забезпеченні сталого розвитку суспільства, визначення механізму державного регулювання розвитку соціальних інновацій і формування висновків; емпіричні методи – експертне та масове опитування шляхом анкетування; методи компаративного аналізу, а також логічне узагальнення досягнень країн у сфері соціальних інновацій як головного фактора сталого розвитку суспільства.

Використання зазначених наукових методів, теоретичних гіпотез і концепцій дало можливість обґрунтувати нові положення, висновки та практичні рекомендації.

Ознайомившись зі змістом дисертації, основними публікаціями та авторефератом можна підтвердити, що мета дослідження виконана. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовано автором особисто і характеризуються науковою новизною.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Достовірність результатів дисертаційної роботи базується на використанні сучасних прийомів та методів у проведенні наукового дослідження.

Найбільш значущим науковим результатом є те, що автором вперше розроблено модель державних механізмів регулювання впровадження соціальних інновацій, яка враховує багатоступеневість, циклічний характер та соціальну детермінованість інноваційного процесу на державному рівні. При цьому запропонована модель включає такі компоненти:

- виокремлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на суб'єктів та об'єкти інновацій;
- формування мультифакторної системи потенційних державно-управлінських впливів на процес впровадження визначеної соціальної інновації;
- дизайн соціально-інноваційної послуги або продукту;
- аналіз потенційних шляхів реалізації соціальної інновації та відбір оптимального з погляду державного управління;
- розробку комунікативної стратегії органів державної влади при впровадженні соціальних інновацій; та, власне, процес впровадження соціальної інновації.

Автором удосконалено основні теоретичні підходи до визначення критеріїв і класифікаційних ознак соціальних інновацій. Зокрема автором

доведено, що соціальні інновації, які підтримує держава, стають тим інструментом, що робить будь-яке суспільство більш сталим, проактивним та інклюзивним через різноманітні «горизонтальні» ініціативи та дають можливість владним елітам реалізовувати стратегічні пріоритети гуманістично-орієнтованого розвитку.

Заслуговує на увагу обґрунтування необхідності наділення відповідними повноваженнями окремих органів державної влади, державних установ та органів місцевого самоврядування, які є потенційними стейкхолдерами впровадження соціальних інновацій. Зазначена дозволить підвищити результативність державно-управлінської діяльності під час досягнення цілей сталого розвитку.

Подальшого розвитку набуло розуміння державних механізмів впровадження соціальних інновацій як сукупності специфічних методів, інструментів, заходів і рішень, які на систематичній основі використовуються уповноваженими особами для впливу на соціальну сферу суспільства, функціонування соціальних інститутів, інтереси громадян. Ці державні механізми впровадження соціальних інновацій входять у систему дії інших механізмів державного управління (правового, організаційного, економічного, фінансового, інформаційного тощо). Для того, щоб отримати бажаний соціальний ефект від впровадження інновацій, всі механізми мають бути узгодженими і несуперечливими, а у їх тісній взаємодії вони мають давати синергетичний ефект розвитку суспільства на інноваційній основі.

Важливим науковим здобутком є й обґрунтування тісного зв'язку політики впровадження соціальних інновацій у країнах ЄС з іншими складовими державної політики забезпечення сталого розвитку: регіонального, соціального, науково-технічного та інноваційно-інвестиційного розвитку.

Таким чином, кандидатська дисертація Мауліка С.С. є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має науково-теоретичну та практичну цінність.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи Мауліка С.С. відображено в 20 наукових публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у фахових виданнях України з державного управління, 2 статті – у міжнародних іноземних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, та 14 публікацій – в інших виданнях та збірниках матеріалів конференцій.

Аналіз публікацій свідчить про достатню повноту висвітлення результатів дисертаційного дослідження та географію оприлюднення.

Оцінка ідентичності автореферату та основних положень дисертації

Дисертаційна робота та автореферат оформлені відповідно до чинних вимог нормативних документів МОН України. Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає існуючим стандартам, які встановлені для відповідного типу кваліфікаційних робіт.

Аналіз змісту автореферату та дисертації доводить ідентичність структури, логіку викладення матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами підсумковим висновкам. Автореферат повною мірою розкриває зміст проведеного дослідження та відображає основні положення та узагальнення, що містить дисертаційна робота.

Практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичні положення та наукові висновки дисертації доведені до рівня конкретних пропозицій, що робить їх придатними для використання органами публічної влади.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці теоретико-методологічних і практико-прикладних положень, оформлених у конкретні пропозиції, які можуть бути використані органами управління на державному та регіональному рівнях при розробці планів соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.

Результати роботи також можуть бути використані під час викладання дисциплін соціально-економічного напрямку, окремі розділи можуть стати теоретико-методологічною та методичною базою для майбутніх досліджень соціальних інновацій та їх модернізаційного потенціалу.

Теоретичні положення, висновки та рекомендації, розроблені автором і запропоновані у дисертації, впроваджено на практиці, що підтверджується відповідними довідками:

- Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (довідка про впровадження від 12 лютого 2021 р. № 22/3-726-21);
- Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (довідка про впровадження від 22.12.2020 р. № 3010/148);
- Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана (довідка про впровадження від 20 січня 2020 р.);
- Національної науково-технологічної асоціації України (довідка про впровадження від 05 серпня 2019 р. № 28-2019).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому позитивно, можна вказати на деякі дискусійні положення та висловити певні зауваження:

1. У тексті дисертації (с. 46) автор зазначає, що «аналіз процесів впровадження соціальних інновацій у різних країнах світу показав, що державна політика в цій галузі ставала складовою інших, більш масштабних політик, зокрема соціальної, регіональної, інноваційно-інвестиційної, промислової, інформаційно-комунікативної, науково-технічної». На нашу думку, варто було б надати роз'яснення, як саме зазначені складові державної політики впливають на політику впровадження соціальних інновацій.

2. Дисертант у роботі наводить перелік механізмів державного регулювання впровадження соціальних інновацій (с. 76-77), окремо

виокремлюючи інституціональний та організаційний механізми, де вказує, що інституціональний механізм – це впровадження соціальних інновацій як сукупність принципів, методів, заходів, інструментів і важелів щодо нормативно-законодавчого врегулювання таких відносин, а організаційний – складові якого спрямовуються на створення інституційної основи впровадження соціальних інновацій та взаємодії різних організацій між собою. Проте, на нашу думку, варто було б об'єднати ці два механізми в один, оскільки інституціональний механізм включає і нормативно-правове, і організаційне забезпечення.

3. У дисертаційній роботі стверджується, що є три центральні органи, що реалізують політику впровадження соціальних інновацій: Національна академія наук України, Міністерство соціальної політики України та Міністерство освіти і науки України (с. 95). З нашої точки зору доцільно було б пояснити спільні та відмінні особливості їх діяльності щодо впровадження соціальних інновацій.

4. У роботі слушно акцентується увага на фінансуванні соціально-інноваційної сфери, серед джерел автором виокремлені бюджетне фінансування (з державного та місцевих бюджетів), самофінансування та приватне фінансування (с. 100). Водночас, на нашу думку, варто було б виокремити такий вид фінансування як публічно-приватне партнерство.

5. Враховуючи проведені дисертантом дослідження, вбачається необхідним виокремити, як впровадження соціальних інновацій впливає на розвиток окремих складових сталого розвитку - екологічної, соціальної та економічної.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок та оцінка дисертації

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаємо, що дисертаційна робота Мауліка Сергія Сергійовича на тему: «Державні механізми впровадження соціальних інновацій в контексті забезпечення сталого розвитку» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, що має важливе значення для галузі науки «Державне управління».

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота відповідає вимогам п.п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор, Маулік Сергій Сергійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

професор кафедри соціальної
і гуманітарної політики Національної
академії державного управління
при Президентові України,
д.держ.упр., професор

М. В. Кравченко

